

Тақырыбы: Республика Парламентінің өкілеттігі

Сұрақтар:

Республика Парламентінің құзыреті

Республика Парламентіндегі заң шығару процесі

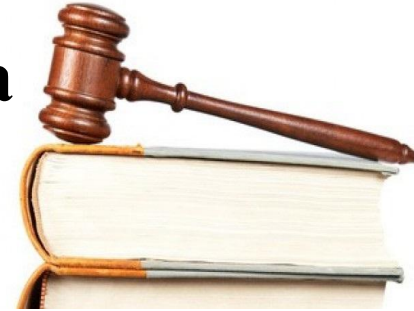

Парламент Палаталарының Президентке Республиканың лауазымды адамдарын қызметке тағайындауға келісім беру, оларды қызметке сайлау, тағайындау және қызметтен босату жөніндегі өкілеттігін жүзеге асыруы

Депутаттық сауалдар мен сұрақтар

Палаталардың бірлескен отырысында Парламент:

- 1) Конституцияға өзгерістер мен толықтырулар енгізеді;
- 2) Үкімет пен Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің республикалық бюджеттің атқарылуы туралы есептерін бекітеді;
- 3) Президентке бір жылдан аспайтын мерзімге заң шығару өкілеттігін беруге хақылы;
- 4) соғыс және бітім мәселелерін шешеді;
- 5) Республиканың Қарулы Күштерін пайдалану туралы шешім қабылдайды

6) Конституциялық Кеңестің Республикадағы конституциялық заңдылықтың жай-күйі туралы жыл сайынғы жолдауын тыңдайды;

7) палаталардың бірлескен комиссияларын құрады, олардың төрағаларын сайлайды және қызметтен босатады, комиссиялардың қызметі туралы есептерді тыңдайды;

8) Парламентке Конституция жүктеген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Парламент палаталардың бөлек отырысында мәселелерді әуелі - Мәжілісте, ал содан кейін Сенатта:

- 1) Конституциялық заңдар мен заңдар қабылдайды;
- 2) Республикалық бюджетті бекітеді, оған өзгерістер мен толықтырулар енгізеді;
- 3) мемлекеттік салықтар мен алымдарды белгілейді және оларды алып тастайды;
- 4) Қазақстанның әкімшілік-аумақтық құрылысы мәселелерін шешу тәртібін белгілейді;
- 5) мемлекеттік наградаларды тағайындайды, Республиканың құрметті, әскери және өзге де атақтарын, сыныптық шендерін, дипломатиялық дәрежелерін белгілейді, Республиканың мемлекеттік рәміздерін айқындайды;

- 6) мемлекеттік заемдар мен Республиканың экономикалық және өзге де көмек көрсетуі туралы мәселелерді шешеді;
- 7) Республиканың халықаралық шарттарын ратификациялайды және олардың күшін жояды;
- 8) республикалық бюджеттің атқарылуы туралы есептерді талқылайды;
- 9) Республика Президентінің қарсылығын туғызған заңдар немесе заңның баптары бойынша қарсылықтар жіберілген күннен бастап бір ай мерзім ішінде қайталап талқылау мен дауысқа салуды өткізеді.

Сенаттың ерекше қарауына мыналар жатады:

- 1) Қазақстан Республикасы Президентінің ұсынуымен Республиканың Жоғарғы Сотының Төрағасын және Жоғарғы Сотының судьяларын сайлау мен қызметтен босату, олардың анттарын қабылдау;
- 2) Республика Президентінің Республика Ұлттық Банкінің Төрағасын, Бас прокурорын және Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Төрағасын тағайындауына келісім беру;
- 3) Республиканың Бас Прокурорын, Жоғарғы Сотының Төрағасы мен судьяларын оларға ешкімнің тиіспеуі жөніндегі құқығынан

айыру:

- 4) Мәжілістің өкілеттіктері мерзімінен бұрын тоқтатылуына байланысты, ол уақытша болмаған кезеңде Республика Парламентінің конституциялық заңдар мен заңдар қабылдау жөніндегі функцияларын орындау;
- 5) Конституциямен Парламент Сенатына жүктелген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПАРЛАМЕНТІ
ҚҰРМАҒАН АҚПАРАТТЫҚ ОРТАМ
ҚҰРМАҒАН АҚПАРАТТЫҚ ОРТАМ

ҚҰВЛІК N 140
Иманғали Аманжолұлы
АБСАЛТІПОВ
мажіліс депутаты

Қазақстан Республикасының Оңтүстік және Батыс аудандарының Парламенттік округы

Қ. Тоқтарбаев

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПАРЛАМЕНТІ
ҚҰРМАҒАН АҚПАРАТТЫҚ ОРТАМ
ҚҰРМАҒАН АҚПАРАТТЫҚ ОРТАМ

ҚҰВЛІК N 019
Асқар Ермаңғалиұлы
мажіліс депутаты

Қазақстан Республикасының Оңтүстік және Батыс аудандарының Парламенттік округы

Қ. Тоқтарбаев

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПАРЛАМЕНТІ
ҚҰРМАҒАН АҚПАРАТТЫҚ ОРТАМ
ҚҰРМАҒАН АҚПАРАТТЫҚ ОРТАМ

ҚҰВЛІК N 131
Сағұтбай Абдрахманұлы
АБДРАХМАНОВ
мажіліс депутаты

Қазақстан Республикасының Оңтүстік және Батыс аудандарының Парламенттік округы

Қ. Тоқтарбаев

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПАРЛАМЕНТІ
ҚҰРМАҒАН АҚПАРАТТЫҚ ОРТАМ
ҚҰРМАҒАН АҚПАРАТТЫҚ ОРТАМ

ҚҰВЛІК N 017
Мәулен Сәйтқазыұлы
ШЫМБАЕВ
мажіліс депутаты

Қазақстан Республикасының Оңтүстік және Батыс аудандарының Парламенттік округы

Қ. Тоқтарбаев

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПАРЛАМЕНТІ
ҚҰРМАҒАН АҚПАРАТТЫҚ ОРТАМ
ҚҰРМАҒАН АҚПАРАТТЫҚ ОРТАМ

ҚҰВЛІК N 053
Гүлмира Истаифқызы
ИСИМБАЕВА
мажіліс депутаты

Қазақстан Республикасының Оңтүстік және Батыс аудандарының Парламенттік округы

Қ. Тоқтарбаев

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПАРЛАМЕНТІ
ҚҰРМАҒАН АҚПАРАТТЫҚ ОРТАМ
ҚҰРМАҒАН АҚПАРАТТЫҚ ОРТАМ

ҚҰВЛІК N 013
Нұрлан Мақсұтұлы
БЕДІРҰОВ
мажіліс депутаты

Қазақстан Республикасының Оңтүстік және Батыс аудандарының Парламенттік округы

Қ. Тоқтарбаев

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПАРЛАМЕНТІ
ҚҰРМАҒАН АҚПАРАТТЫҚ ОРТАМ
ҚҰРМАҒАН АҚПАРАТТЫҚ ОРТАМ

ҚҰВЛІК N 028
Мари Дариқызы
БОТАЛДОВ
мажіліс депутаты

Қазақстан Республикасының Оңтүстік және Батыс аудандарының Парламенттік округы

Қ. Тоқтарбаев

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПАРЛАМЕНТІ
ҚҰРМАҒАН АҚПАРАТТЫҚ ОРТАМ
ҚҰРМАҒАН АҚПАРАТТЫҚ ОРТАМ

ҚҰВЛІК N 012
Баярқұл Жарылқасынұлы
БЕДІРҰЛИЙ
мажіліс депутаты

Қазақстан Республикасының Оңтүстік және Батыс аудандарының Парламенттік округы

Қ. Тоқтарбаев

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПАРЛАМЕНТІ
ҚҰРМАҒАН АҚПАРАТТЫҚ ОРТАМ
ҚҰРМАҒАН АҚПАРАТТЫҚ ОРТАМ

ҚҰВЛІК N 026
Гүлмира Қалиқызы
БЕКЖАНОВА
мажіліс депутаты

Қазақстан Республикасының Оңтүстік және Батыс аудандарының Парламенттік округы

Қ. Тоқтарбаев

kazinform

Мәжілістің ерекше қарауына мыналар жатады:

- 1) Парламентке енгізілген конституциялық заңдар мен заңдардың жобаларын қарауға қабылдау және осы жобаларды қарау;
- 2) Республика Президентіне Республика Премьер-Министрін тағайындауға келісім беру;
- 3) Республика Президентінің кезекті сайлауын хабарлау;
- 4) Конституциямен Парламент Мәжілісіне жүктелген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру.

Парламенттің әр Палатасы дербес, басқа Палатаның қатысуынсыз тең негізде:

- 1) Конституциялық Кеңестің екі мүшесін қызметке тағайындайды; Орталық сайлау комиссиясының екі мүшесін, Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің үш мүшесін бес жыл мерзімге қызметке тағайындайды;
- 2) Палаталардың бірлескен комиссиялары мүшелерінің тең жартысын сайлайды;

3) Палаталардың үйлестіруші және жұмыс органдарын құрады;

6) Палата депутаттары жалпы санының кемінде үштен бірінің бастамасы бойынша Республика Үкіметі мүшелерінің өз қызметі мәселелері жөніндегі есептерін тыңдауға хақылы.

Парламент Палаталарының төрағалары:

- 1) Палаталардың отырыстарын шақырып, оларға төрағалық етеді;
- 2) Палаталардың қарауына енгізілетін мәселелерді әзірлеуге жалпы басшылық жасайды;
- 3) Палаталар қызметінде регламенттің сақталуын қамтамасыз етеді;
- 4) Палаталардың үйлестіру органдарының қызметіне басшылық жасайды;

6) Палаталарға Конституциялық Кеңестің екі мүшесінің, Орталық сайлау комиссиясының екі мүшесінің, Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің үш мүшесінің қызметіне тағайындау үшін кандидатуралар ұсынады;

7) тиісті палатада дауыс беру кезінде депутаттардың дауыстары екіге тең бөлінген жағдайда Палаталардың төрағалары шешуші дауыс құқығын пайдаланады.

Мәжіліс Төрағасы:

1) Парламент сессияларын ашады;

2) Палаталардың бірлескен кезекті отырыстарын шақырады, Палаталардың кезекті және кезектен тыс бірлескен отырыстарына төрағалық етеді.

Республика Парламентіндегі заң шығару процесі

Заң шығару бастамашылығы құқығы тек Мәжілісте ғана жүзеге асырылады және ол:

- 1) заңнамалық актінің жобасын Мәжіліске енгізу туралы шешімін арнайы жолдаумен ресімдейтін Республика Президентіне;
- 2) заңнамалық актінің жобасын Мәжіліске енгізу туралы шешімін тиісті ұсынумен ресімдейтін Парламент депутаттарына;
- 3) заң құжатының жобасын Мәжіліске енгізу туралы шешімін Үкіметтің тиісті қаулысын шығару жолымен қабылдайтын Республика Үкіметіне беріледі.

Парламент аса маңызды қоғамдық қатынастарды реттейтін, мыналарға:

- 1) жеке және заңды тұлғалардың құқықтық субъектілігіне, азаматтық құқықтар мен бостандықтарға, жеке және заңды тұлғалардың міндеттемелері мен жауапкершілігіне;
- 2) меншік режиміне және өзге де мүліктік құқықтарға;
- 3) мемлекеттік органдар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарын ұйымдастыру мен олардың қызметінің, мемлекеттік және әскери қызметтің негіздеріне;

•

- 4) салық салуға, алымдар мен басқа да міндетті төлемдерді белгілеуге;
- 5) республикалық бюджетке;
- 6) сот құрылысы мен сотта іс жүргізу мәселелерінде;
- 7) білім беруге, денсаулық сақтауға және әлеуметтік қамсыздандыруға;
- 8) кәсіпорындар мен олардың мүлкін жекешелендіруге;
- 9) айналадағы ортаны қорғауға;
- 10) республиканың әкімшілік-аумақтық құрылысына;
- 11) мемлекет қорғанысы мен қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысты негізгі принциптер мен нормаларды белгілейтін заңдар шығаруға хақылы.

Республика Президенті Парламентке арнаулы жолдауы арқылы:

- 1) заң жобаларының қаралу басымдығын белгілеуге;
- 2) Заң жобасының қаралуын шұғыл деп жариялауға құқығы бар.

Мәжіліс депутаттары қараған және жалпы санының көпшілік дауысымен мақұлданған заң жобасы Сенатқа беріледі, ол онда жобаны Сенат алған күннен бастап әрі кеткенде **алпыс күннің** ішінде қаралады.

Сенат депутаттары жалпы санының көпшілік дауысымен қабылданған жоба заңға айналады және **Президенттің** қол қоюына беріледі.

- Тұтас алғанда Сенат депутаттары жалпы санының көпшілік дауысымен қабылданбаған жоба Мәжіліске қайтарылады.
- Егер Мәжіліс депутаттары жалпы санының үштен екісінің көпшілік даусымен жобаны қайтадан мақұлдаса, ол Сенатқа қайта талқылау және дауысқа салу үшін беріледі. Сенат қайта қабылдамаған заң жобасын сол сессия барысында қайтадан енгізуге болмайды.

- Сенат депутаттары жалпы санының көпшілік дауысымен заң жобасына енгізілген өзгертулер мен толықтырулар Мәжіліске жіберіледі.
- Егер Мәжіліс депутаттарының жалпы санының көпшілік даусымен ұсынылған өзгертулермен және толықтырулармен келіссе, **заң қабылданады деп саналады.**
- Үкімет енгізген заң жобасының қабылданбауына байланысты Премьер-министр Парламент Палаталарының бірлескен отырысында **Үкіметке сенім білдіру** туралы мәселе қоюға хақылы.

- Егер сенімсіздік білдіру туралы ұсыныс Палаталардың әрқайсысының депутаттары жалпы санының көпшілік даусын ала алмаса, заң жобасы дауысқа салынбай қабылданды деп саналады.
- Алайды Үкімет бұл құқықты жылына **екі реттен артық** пайдалана алмайды.
- Республиканың заңдары Республика Президенті **қол қойғаннан** кейін күшіне енеді.

- Парламент қабылдаған заңдар қабылданған күнінен бастап **он күннің ішінде** Парламент Палаталарының әрқайсысы Төрағасының қолдарымен, сондай-ақ егер заң жобасын Үкімет енгізсе, Премьер-Министрдің қолымен алдын ала бекемделіп,
- Республика Президентінің қол қоюына ұсынылады, ол Парламент Сенаты ұсынған заңға **бір ай ішінде қол қояды**, оны жариялайды не заңды немесе оның жекелеген баптарын қайта талқылау және дауысқа салу үшін Парламентке қайтарады.

- Қазақстан Республикасы Президентінің заңдарға қол қоюы үшін берілетін бір айлық мерзім Қазақстан Республикасының Президенті заңды алған күннен бастап есептеледі және келесі айдың тиісті күнінде (күн санында) аяқталады.
- көрсетілген мерзімнің ішінде қайтарылмаған заң қол қойылды деп саналады.
- Республика Президентінің қарсылығын туғызған заңдар немесе заңның баптары бойынша қайта талқылау және дауысқа салу **бір ай мерзім** ішінде өткізіледі, бұл мерзім қарсылықтар жіберілген күннен басталады және келесі айдың тиісті күнінде аяқталады.

***НАЗАРЛАРЫҢЫЗҒА
РАХМЕТ!!!***